Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kuudes jaosto)

31 päivänä toukokuuta 2018*

Toimielimiä koskeva oikeus – Euroopan parlamentti – Euroopan parlamentin työjärjestys – Puheet, jotka loukkaavat Euroopan parlamentin arvokkuutta ja häiritsevät parlamentin toiminnan sujuvuutta – Päivärahan pidättäminen ja määräaikainen kielto osallistua mihinkään parlamentin toimintaan, jotka on määrätty kurinpitoseuraamuksina – Sananvapaus – Perusteluvelvollisuus – Oikeudellinen virhe

Asiassa T-352/17,

Janusz Korwin-Mikke, kotipaikka Józefów (Puola), edustajinaan asianajajat M. Cherchi, A. Daoût ja M. Dekleermaker,

kantajana,

vastaan

Euroopan parlamentti, asiamiehinään N. Görlitz, S. Seyr ja S. Alonso de León,

vastaajana,

jossa on kyse yhtäältä SEUT 263 artiklan mukaisesta kumoamisvaatimuksesta, joka koskee parlamentin puhemiehen 14.3.2017 tekemää päätöstä ja parlamentin puhemiehistön 3.4.2017 tekemää päätöstä, joilla kantajalle määrättiin kurinpitoseuraamuksena päivärahan pidättäminen 30 päivän ajalta, kymmenen peräkkäisen päivän pituinen määräaikainen kielto osallistua mihinkään parlamentin toimintaan ja kielto edustaa parlamenttia vuoden ajan, ja toisaalta SEUT 268 artiklan mukaisesta vaatimuksesta saada korvausta kantajalle näistä päätöksistä väitetysti aiheutuneesta vahingosta,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja G. Berardis sekä tuomarit S. Papasavvas (esittelevä tuomari), D. Spielmann, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei,

kirjaaja: hallintovirkamies G. Predonzani,

ottaen huomioon asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa ja 29.11.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tuomion

Asian tausta

1 Kantaja Janusz Korwin-Mikke on Euroopan parlamentin jäsen.

2 Parlamentissa 1.3.2017 pidetyssä täysistunnossa (jäljempänä 1.3.2017 pidetty täysistunto), jossa käsiteltiin naisten ja miesten välistä palkkaeroa (”gender pay gap”), kantaja osoitti toiselle parlamentin jäsenelle seuraavan kysymyksen:

”Oletteko tietoinen naisten sijoituksista Puolassa järjestetyissä teoreettisen fysiikan olympialaisissa? Mikä oli parhaan naisen tai tytön sijoitus? Voin kertoa sen teille: se oli 800. Entä tiedättekö, montako naista on sadan parhaan shakinpelaajan joukossa? Minäpä kerron: ei yhtään. Totta kai naisille on maksettava vähemmän palkkaa kuin miehille, koska he ovat heikompia, pienempiä ja vähemmän älykkäitä kuin miehet, ja siksi heille on maksettava vähemmän palkkaa. Sillä selvä.”

3 Parlamentin puhemies ilmoitti kantajalle 3.3.2017 päivätyllä kirjeellä yhtäältä, että hänen 1.3.2017 pidetyssä täysistunnossa esittämänsä lausumat loukkasivat parlamentin arvokkuutta ja parlamentin työjärjestyksen (jäljempänä työjärjestys) 11 artiklassa määriteltyjä arvoja, ja toisaalta, että kantajaa vastaan aloitettaisiin työjärjestyksen 166 artiklan 1 kohdan mukainen kurinpitomenettely, ja pyysi häntä esittämään huomautuksensa.

4 Kantaja toimitti 7.3.2017 päivätyllä kirjeellä huomautuksensa parlamentin puhemiehelle.

5 Parlamentin puhemies määräsi 14.3.2017 tekemällään päätöksellä (jäljempänä puhemiehen päätös) kantajalle seuraavat kurinpitoseuraamukset:

– päivärahan pidättäminen 30 päivän ajalta

– kymmenen peräkkäisen päivän pituinen määräaikainen kielto osallistua mihinkään parlamentin toimintaan, tämän kuitenkaan rajoittamatta äänioikeuden käyttämistä täysistunnossa

– vuoden pituinen kielto edustaa parlamenttia parlamenttien välisistä suhteista vastaavassa valtuuskunnassa, parlamenttien välisessä konferenssissa tai muilla toimielinten välisillä foorumeilla.

6 Kantaja haki 27.3.2017 puhemiehen päätökseen muutosta parlamentin puhemiehistölle osoitetulla oikaisuvaatimuksella, jossa vaadittiin kantajalle määrättyjen seuraamusten peruuttamista työjärjestyksen 167 artiklan mukaisesti.

7 Parlamentin puhemiehistö päätti 3.4.2017 tekemällään päätöksellä (jäljempänä puhemiehistön päätös) pitää voimassa kantajalle puhemiehen päätöksessä määrätyt seuraamukset.

Menettely

8 Kantaja nosti nyt käsiteltävän kanteen 2.6.2017 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon toimittamallaan kannekirjelmällä.

9 Unionin yleinen tuomioistuin päätti kuudennen jaoston ehdotuksesta työjärjestyksensä 28 artiklan mukaisesti antaa asian laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäväksi.

10 Unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu kuudes jaosto) päätti esittelevän tuomarin ehdotuksesta aloittaa suullisen käsittelyn ja pyysi unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 89 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimenpiteenä asianosaisia vastaamaan yhteen kysymykseen. Asianosaiset vastasivat tähän pyyntöön asetetussa määräajassa.

11 Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 29.11.2017 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

12 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa puhemiehistön päätöksen

– kumoaa puhemiehen päätöksen

– määrää, että kantajalle on korvattava puhemiehen ja puhemiehistön päätöksistä aiheutunut taloudellinen vahinko ja henkinen kärsimys, joiden määräksi arvioidaan 19 180 euroa

– velvoittaa parlamentin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

13 Parlamentti vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– jättää puhemiehen päätöksestä esitetyn kumoamisvaatimuksen tutkimatta

– jättää puhemiehistön päätöksestä esitetyn kumoamisvaatimuksen osittain tutkimatta ja osittain hylkää sen perusteettomana

– jättää vahingonkorvausvaatimuksen osittain tutkimatta ja osittain hylkää sen perusteettomana

– velvoittaa parlamentin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

14 Kantaja ilmoitti istunnossa luopuvansa puhemiehen päätöksen kumoamista koskevasta vaatimuksesta, koska kyseinen päätös oli korvattu puhemiehistön päätöksellä, joka muodostaa parlamentin lopullisen kannan, ja tästä tehtiin merkintä istuntopöytäkirjaan.

Oikeudellinen arviointi

Kumoamisvaatimukset

15 Kantaja esittää kumoamisvaatimustensa tueksi kaksi kanneperustetta, joista ensimmäinen koskee lähinnä sananvapautta koskevan yleisen periaatteen loukkaamista, työjärjestyksen 166 artiklan rikkomista ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä ja toinen suhteellisuusperiaatteen loukkaamista ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä.

16 Vaikka näiden kanneperusteiden otsikoissa, sellaisina kuin ne ilmenevät kannekirjelmästä, esitetään myös joitakin muita väitteitä, jotka koskevat muun muassa Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 41 artiklan rikkomista ja toimivallan ylittämistä, kantajan esittämien perustelujen asiasisällön perusteella on katsottava hänen arvostelevan parlamenttia siitä, että se loukkasi hänen oikeuttaan sananvapauteen, sellaisena kuin se taataan perusoikeuskirjan 11 artiklassa ja Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 10 artiklassa (ensimmäisen

kanneperusteen ensimmäinen osa), teki ilmeisen arviointivirheen ja tulkitsi väärin työjärjestyksen 166 artiklan soveltamisalaa (ensimmäisen kanneperusteen toinen osa), laiminlöi SEUT 296 artiklan mukaista perusteluvelvollisuuttaan (ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa ja toisen kanneperusteen toinen osa) ja loukkasi suhteellisuusperiaatetta siltä osin kuin kyse on kantajalle määrätyistä kurinpitoseuraamuksista (toisen kanneperusteen ensimmäinen osa).

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee sananvapauden yleisen periaatteen loukkaamista, työjärjestyksen 166 artiklan rikkomista ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä

17 Ensin on tutkittava ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa ja tämän jälkeen ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa yhdessä toisen osan kanssa.

– *Ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa, joka koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä*

18 Kantaja väittää, että puhemiehistön päätöksen perustelujen perusteella ei voida tietää, aiheuttiko hän 1.3.2017 pidetyssä täysistunnossa poikkeuksellisen vakavan järjestyshäiriön, tai määrittää, mitä työjärjestyksen 11 artiklassa määriteltyjä periaatteita loukattiin, tai ymmärtää, miksei kantajalle hänen itsensä mukaan parlamentin jäsenenä kuuluvaa laajennettua sananvapautta otettu huomioon.

19 Parlamentti kiistää tämän väitteen.

20 On muistutettava, että perusteluvelvollisuus on olennainen menettelymääräys, joka on erotettava perustelujen asiallisesta paikkansapitävyydestä, joka koskee riidanalaisen toimen aineellista lainmukaisuutta (ks. tuomio 22.5.2012, Internationaler Hilfsfonds v. komissio, T-300/10, EU:T:2012:247, 180 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Päätöksen perusteluissa toistetaan näet muodollisesti sen perustana olevat syyt. Perustelut saattavat olla riittävät, vaikka niissä esitetään virheellisiä syitä (ks. määräys 12.7.2012, Dover v. parlamentti, C-278/11 P, ei julkaistu, EU:C:2012:457, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

21 Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, sillä tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimenpiteen perustelut mainitun SEUT 296 artiklan vaatimukset, on otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (ks. tuomio 22.5.2012, Internationaler Hilfsfonds v. komissio, T-300/10, EU:T:2012:247, 181 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevassa puhemiehistön päätöksessä on kolme osaa. Ensimmäisessä osassa (päätöksen 1–16 kohta) esitetään riidanalaisten seuraamusten määräämiseen johtaneet tosiseikat, sillä kantajalle oli jo määrätty seuraamuksia hänen aiemmin esittämistään lausumista, ja hän oli hakenut puhemiehen päätökseen oikaisua sisäisessä menettelyssä. Toisessa osassa (päätöksen 17–23 kohta) esitetään asiaan sovellettavat oikeussäännöt ja kolmannessa osassa (päätöksen 24–37 kohta) oikeudellinen arviointi, jossa pyritään osoittamaan, että kantaja rikkoi työjärjestyksen 11 artiklaa ja näin myös 166 artiklaa.

23 Parlamentin puhemiehistö muistutti päätöksensä 26–28 kohdassa SEU 2 artiklassa vahvistetun ja perusoikeuskirjassa tunnustetun miesten ja naisten tasa-arvon periaatteen merkityksestä, ja totesi tämän jälkeen aluksi, että kantaja oli loukannut yhtä Euroopan unionin perusarvoista syrjivillä, loukkaavilla ja ilmeisen harkituilla lausumillaan, joiden tueksi hän esitti virheellisiksi osoittautuneita tilastotietoja. Lisäksi kantajan ilmeisenä tarkoituksena oli provosoida ja loukata naisia ja parlamenttia sukupuolten tasa-arvoa edistäviä unionin arvoja valvovana toimielimenä. Lisäksi lausumat herättivät huomiota tiedotusvälineissä ja aiheuttivat sosiaalisissa verkkoyhteisöissä vastareaktion vaikuttaen näin kielteisesti unionin kansalaisten käsitykseen parlamentista ja sen jäsenistä.

24 Muistutettuaan työjärjestyksen 11 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä alakohdassa ja ihmisoikeuksia koskevissa eri kansainvälisissä oikeussäännöissä tunnustetun sananvapauden merkityksestä parlamentin puhemiehistö huomautti, että näiden säännöstöjen ja kyseisestä vapaudesta oikeuskäytännössä annetun tulkinnan mukaan sananvapauden käyttöä voidaan rajoittaa, jos sillä loukataan muita oikeuksia ja ”erityisesti vahingoitetaan tai loukataan muita henkilöitä”, tai ”muiden henkilöiden oikeuksien tai heidän maineensa suojelemiseksi” (puhemiehistön päätöksen 29 ja 30 kohta). Mainitun päätöksen 31 kohdassa parlamentin puhemiehistö myös mainitsee, ettei kaikille parlamentin jäsenille taatun sananvapauden periaate koske ”loukkaavaa, herjaavaa tai epäkunnioittavaa kielenkäyttöä” eikä ”parlamentin arvokkuutta ja unionin perusarvoja ja -periaatteita loukkaavaa käyttäytymistä”.

25 Tämän perusteella parlamentin puhemiehistö totesi päätöksensä 32 kohdassa, että kantajan käyttäytyminen rikkoi työjärjestyksen 11 artiklan 3 kohtaa, koska se loukkasi perussopimuksissa, mukaan lukien perusoikeuskirjassa, määriteltyjä arvoja ja periaatteita ja koska se ei kunnioittanut parlamentin arvokkuutta. Puhemiehistö myös korosti, ettei tällaista käyttäytymistä voida perustella työjärjestyksen 11 artiklan 4 kohdalla, koska häpäisevä ja loukkaava kielenkäyttö ei kuulu sananvapauteen. Tästä puhemiehistö päätteli, että kantaja oli 166 artiklassa tarkoitetulla tavalla häirinnyt parlamentin toimintaa sen 11 artiklassa määriteltyjen periaatteiden vastaisesti.

26 Päätöksensä 33–35 kohdassa parlamentin puhemiehistö totesi kantajan jo aiemminkin käyttäneen työjärjestyksen 11 artiklan 3 kohdan vastaista sopimatonta kieltä, minkä johdosta parlamentin puhemies oli kolmeen eri otteeseen joutunut määräämään hänelle seuraamuksia, jotka parlamentin puhemiehistö oli myöhemmin vahvistanut. Näin ollen puhemiehistö totesi, että kantajan käyttäytymistä oli pidettävä vakavana ja toistuvana ja että sekin, ettei kantaja ollut esittänyt minkäänlaista anteeksipyyntöä vaan oli päinvastoin toistanut lausumansa, oikeutti määräämään hänelle ankaran seuraamuksen.

27 Tästä seuraa, että puhemiehistön päätöksessä esitetyt perustelut ovat aivan SEUT 296 kohdan vaatimusten mukaiset, tämän kuitenkaan vaikuttamatta kyseisen päätöksen perusteltavuuden tutkimiseen ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen ja toisen osan tarkastelun yhteydessä.

28 Ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa on siten hylättävä.

– Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen ja toinen osa, jotka koskevat sananvapauden loukkaamista ja työjärjestyksen 166 artiklan rikkomista

29 Kantaja väittää lähinnä, ettei parlamentti ole näyttänyt toteen, että työjärjestyksen 166 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytykset täyttyivät, ja että kantajalle määrätyllä kurinpitoseuraamuksella loukattiin hänelle parlamentin jäsenenä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kuuluvaa laajennettua sananvapautta.

30 Tästä kantaja ensinnäkin väittää, että puhemiehistön päätös on oikeudellisesti virheellinen, koska siinä ei oteta riittävällä tavalla huomioon, että lausumat, jotka kantaja esitti hoitaessaan parlamentaarisia tehtäviään, olivat osa hänen käymäänsä poliittista keskustelua.

31 Toiseksi kantaja katsoo, että parlamentti teki ilmeisen arviointivirheen ja tulkitsi väärin työjärjestyksen 166 artiklan soveltamisalaa, kun se päätti määrätä seuraamuksen hänen lausumiensa sisällön eikä parlamentin keskustelusääntöjen mahdollisen rikkomisen perusteella. Hän väittää yhtäältä päätöksen perusteluista ilmenevän, että hänen 1.3.2017 pidetyssä täysistunnossa käyttämänsä puheenvuoro oli aivan sääntöjenmukainen, joten on syytä pohtia, aiheuttiko hän todella lausumillaan vakavan järjestyshäiriön tai häiritsikö hän pahasti parlamentin keskustelua. Toisaalta kantaja väittää, että työjärjestyksen 166 artiklan ”hämärä ja epämääräinen” sanamuoto ”vakavissa järjestyshäiriötapauksissa

tai jos jäsen häiritsee parlamentin toimintaa 11 artiklassa määriteltyjen periaatteiden vastaisesti” edellyttää, että parlamentti osoittaa konkreettisesti, että kantajan lausumat kuuluvat tämän määräyksen soveltamisalaan, mitä se ei käsiteltävässä asiassa ole tehnyt.

32 Kolmanneksi kantaja väittää, ettei puhemiehistön päätöksessä osoiteta, että hän aiheutti tosiasiallisesti lausumillaan 1.3.2017 pidetyssä täysistunnossa järjestyshäiriön tai häiritsi pahasti parlamentin toimintaa työjärjestyksen 11 artiklassa määriteltyjen periaatteiden vastaisesti niin, että työjärjestyksen 166 artiklassa tarkoitetut aineelliset edellytykset tosiasiallisesti täyttyivät.

33 Neljänneksi kantaja väittää, ettei parlamentti ole näyttänyt toteen, että puhemiehistön päätöstä voidaan pitää sallittuna poikkeuksena sananvapautta koskevaan oikeuteen.

34 Parlamentti väittää ensinnäkin, että puhemiehistön päätöksen pätevyys on tutkittava yksinomaan perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien ja erityisesti sen 11 artiklassa taatun sananvapauden ja unionin tuomioistuinten siitä tekemän tulkinnan kannalta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä, johon kantaja vetoaa, ei siis sovelleta käsiteltävässä asiassa, vaan sitä voidaan enintään käyttää tulkinnan apuna. Vaikka kyseistä oikeuskäytäntöä sovellettaisiinkin, siitä ei ilmene, että kantajan sananvapaus olisi rajoittamaton.

35 Tämän jälkeen parlamentti toteaa, että parlamentin puhemiehellä ja tapauksen mukaan puhemiehistöllä on tiettyä harkintavaltaa, kun ne käyttävät työjärjestyksen 166 ja 167 artiklassa tarkoitettuja toimivaltuuksia. Unionin yleisen tuomioistuimen laillisuusvalvonnan on siten rajoituttava sen tutkimiseen, onko tätä harkintavaltaa käytettäessä tehty ilmeinen arviointivirhe tai syyllistytty harkintavallan väärinkäyttöön ja onko menettelyllisiä takeita kunnioitettu.

36 Työjärjestyksen 166 artiklan rikkomisesta, johon ensimmäisen kanneperusteen toisessa osassa vedotaan, parlamentti väittää, että kannekirjelmästä ei ilmene riittävän selvästi, arvosteleeko kantaja puhemiehistön päätöstä siitä, että se tehtiin mainitun artiklan vastaisesti, vai kiistääkö hän tämän artiklan laillisuuden kyseisen päätöksen oikeusperustana, jolloin ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa olisi jätettävä tutkimatta. Todettuaan yhtyvänsä kantajan tulkintaan työjärjestyksen 166 artiklan tarkoituksesta parlamentti kuitenkin vetoaa ylimääräisenä perustelunaan siihen, että kyseisessä määräyksessä tarkoitettu tilanne vastaa täsmälleen käsiteltävässä asiassa kyseessä olevaa tilannetta, koska kantaja aiheutti lausumillaan parlamentissa järjestyshäiriön ja häiritsi sen toimintaa työjärjestyksen 11 artiklassa määriteltyjen periaatteiden vastaisesti ja siten loukkasi parlamentin arvokkuutta, ja että hänelle määrättiin tästä syystä seuraamuksia. Parlamentti lisää puhemiehistön päätöksen 27 kohtaan viitaten, että tietyt parlamentin jäsenet reagoivat välittömästi kantajan lausumiin ja että nämä lausumat aiheuttivat tiedotusvälineissä ja sosiaalisissa verkkoyhteisöissä vastareaktioita ja vahingoittivat siten pahasti toimielimen mainetta.

37 Aluksi on todettava yhtäältä, että vastoin parlamentin väitteitä, ja kuten edellä tämän tuomion 16 ja 29–33 kohdassa todetaan, kantajan ensimmäisen kanneperusteen toisesta osasta esittämien väitteiden sisältö ilmenee kannekirjelmästä riittävän selvästi, jotta parlamentti on voinut tehokkaasti puolustautua niitä vastaan kirjelmissään (ks. edellä tämän tuomion 36 kohta) ja istunnossa. Kuten nimittäin istuntopöytäkirjasta käy ilmi, parlamentti otti istunnon aikana täysimääräisesti kantaa työjärjestyksen 166 artiklan – jossa viitataan siihen liittyvään työjärjestyksen 11 artiklaan – soveltamisedellytyksiin. Parlamentin esittämä oikeudenkäyntiväite on siten hylättävä.

38 Toisaalta parlamentti ei voi käsiteltävässä asiassa kyseenalaistaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön merkityksellisyyttä sen arvioimista varten, onko työjärjestyksen 166 artiklaa rikottu.

39 Vaikka nimittäin pitää paikkansa, ettei Euroopan ihmisoikeussopimusta voida pitää – niin kauan kuin unioni ei ole siihen liittynyt – muodollisesti unionin oikeusjärjestykseen sisältyvänä oikeudellisena välineenä (tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 44 kohta ja tuomio

3.9.2015, Inuit Tapiriit Kanatami ym. v. komissio, C-398/13 P, EU:C:2015:535, 45 kohta) ja että unionin johdetun oikeuden säädöksen pätevyys on siten tutkittava ainoastaan perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien kannalta (tuomio 15.2.2016, N, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 46 kohta), on muistutettava yhtäältä, että SEU 6 artiklan 3 kohdan mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatut perusoikeudet ovat yleisinä periaatteina osa unionin oikeutta, ja toisaalta, että perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. Perusoikeuskirjan 47 artiklaa koskevista selityksistä, jotka on SEU 6 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ja perusoikeuskirjan 52 artiklan 7 kohdan mukaisesti otettava huomioon kyseistä artiklaa tulkittaessa, ilmenee, että näiden taattujen oikeuksien merkitystä ja ulottuvuutta ei määritellä ainoastaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen sanamuodossa vaan myös muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä (ks. tuomio 30.6.2016, Toma ja Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohtaa koskevista selityksistä myös ilmenee, että kyseisen määräyksen tarkoituksena on varmistaa tarvittava johdonmukaisuus perusoikeuskirjaan sisältyvien oikeuksien ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattujen vastaavien oikeuksien välillä, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta unionin oikeuden ja Euroopan unionin tuomioistuimen riippumattomuuteen (tuomio 28.7.2016, JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, 50 kohta). Lisäksi on muistutettava, että tämä perusoikeuskirjassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattujen vapauksien vastaavuus on sananvapauden osalta vahvistettu muodollisesti (tuomio 4.5.2016, Philip Morris Brands ym., C-547/14, EU:C:2016:325, 147 kohta).

40 Erityisesti on muistutettava, että sananvapaudella on keskeinen sija demokraattisessa yhteiskunnassa ja että se on siten perusoikeus, joka taataan perusoikeuskirjan 11 artiklassa, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa ja Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 16.12.1966 hyväksymän, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 19 artiklassa (ks. vastaavasti tuomio 6.9.2011, Patriciello, C-163/10, EU:C:2011:543, 31 kohta).

41 Tässä yhteydessä on muistutettava Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevän, että jollei Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 2 kohdasta muuta johdu, sananvapaus ei koske pelkästään sellaisia tietoja tai ajatuksia, joihin suhtaudutaan myötämielisesti tai joita pidetään vaarattomina tai yhdentekevinä, vaan myös sellaisia, jotka loukkaavat, järkyttävät tai häiritsevät valtiota tai jotain osaa väestöstä. Tätä vaativat moniarvoisuus, suvaitsevaisuus ja avarakatseisuus, joita ilman demokraattista yhteiskuntaa ei ole (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 7.12.1976, Handyside v. Yhdistynyt kuningaskunta, CE:ECHR:1976:1207JUD000549372, 49 kohta).

42 Sananvapaus ei kuitenkaan ole absoluuttinen, joten sen käyttämistä voidaan tietyin edellytyksin rajoittaa.

43 Koska sananvapaudella on perustavanlaatuinen merkitys, sille asetettuja rajoituksia on sovellettava suppeasti, ja kuten sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 2 kohdasta että perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdasta ilmenee, sananvapauteen voidaan puuttua vain, jos seuraavat kolme edellytystä täyttyvät. Ensinnäkin kyseessä olevan rajoituksen on oltava ”lailla säädetty”. Toisin sanoen unionin toimielimellä, joka toteuttaa toimenpiteitä, joilla voidaan rajoittaa henkilön sananvapautta, on oltava käytettävissään tätä varten laillinen perusta. Toiseksi rajoituksella on oltava yleisen edun mukainen tavoite, jonka unioni on sellaiseksi tunnustanut. Kolmanneksi rajoitus ei saa olla kohtuuton, mikä tarkoittaa yhtäältä, että sen on oltava tarpeellinen ja oikeasuhteinen, ja toisaalta, ettei sillä loukata kyseisen vapauden itse ydintä (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2017, Kiselev v. neuvosto, T-262/15, EU:T:2017:392, 69 ja 84 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Lisäksi on täsmennettävä, että voidaan katsoa, että sananvapauteen puuttumisesta tai sen rajoittamisesta on ”säädetty lailla” vain, jos kyseinen sääntö on muotoiltu riittävän tarkasti, jotta sen vaikutukset ovat ennakoitavissa ja jotta oikeussubjektit voivat toimia sen mukaan (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 17.2.2004, Maestri v. Italia, CE:ECHR:2004:0217JUD003974898, 30 kohta).

45 On myös todettava, että demokratiassa parlamentti tai vastaavat elimet ovat poliittisen keskustelun kannalta välttämättömiä foorumeja. Näissä elimissä käytettävään sananvapauteen puuttuminen voi siis olla perusteltua ainoastaan pakottavista syistä (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 17.12.2002, A v. Yhdistynyt kuningaskunta, CE:ECHR:2002:1217JUD003537397, 79 kohta).

46 Kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä on sitä paitsi toistuvasti todettu, parlamenttien jäsenten sananvapaudella on erityinen merkitys. Vaikka nimittäin sananvapaus on jokaiselle arvokas, erityisen arvokas se on kansan valitsemalle henkilölle, joka edustaa äänestäjiään, ilmaisee heidän huolenaiheensa ja puolustaa heidän etujaan. Siksi tuomioistuimilta edellytetään tiukinta mahdollista laillisuusvalvontaa silloin, kun kyse on puuttumisesta kantajan kaltaisen, oppositiota edustavan parlamentin jäsenen sananvapauteen (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 23.4.1992, Castells v. Espanja, CE:ECHR:1992:0423JUD001179885, 42 kohta).

47 Näin ollen on katsottava, että parlamentin jäsenten sananvapaudelle on annettava laajennettua suojaa, koska parlamentilla on demokraattisessa yhteiskunnassa perustavanlaatuinen merkitys.

48 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on, samalla kun se on korostanut, että kaikille parlamentissa pidettäville puheenvuoroille on annettava laaja sananvapauden suoja, kuitenkin äskettäin myöntänyt, että parlamentissa sananvapauden on toisinaan väistyttävä tiettyjen oikeutettujen etujen eli parlamenttityöskentelyn edellyttämän järjestyksen ylläpitämisen ja muiden parlamentin jäsenten oikeuksien suojelemisen tieltä, koska parlamentin toiminta liittyy läheisesti poliittisen järjestelmän aidon demokraattiseen luonteeseen (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 17.5.2016, Karácsony ym. v. Unkari, CE:ECHR:2016:0517JUD 004246113, 138–141 kohta).

49 On huomautettava, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on yhtäältä liittänyt parlamenttien mahdollisuuden määrätä seuraamuksia jäsentensä käyttäytymisestä tarpeeseen huolehtia järjestyksen ylläpitämisestä parlamenttityöskentelyssä ja toisaalta tunnustanut parlamenttien laajan oikeuden säännellä itsenäisesti, miten, milloin ja missä niiden jäsenet voivat pitää puheenvuoroja (tässä kohden Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen laillisuusvalvonta on siten rajoitettua), mutta antanut parlamenteille vain vähän harkintavaltaa rajoittaa jäsentensä pitämien puheenvuorojen sisältöä (tässä kohden Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen laillisuusvalvonta on siten tiukempaa). Se viittaa oikeuskäytännössään tältä osin vain ”tiettyyn määrään sääntelyä – – joka on välttämätön sellaisten ilmaisukeinojen kuin suoran tai epäsuoran väkivallan lietsomisen estämiseksi” (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 17.5.2016, Karácsony ym. v. Unkari, CE:ECHR:2016:0517JUD004246113, 140 kohta).

50 Tästä seuraa yhtäältä, että parlamenttien työjärjestyksissä voidaan varata mahdollisuus seuraamusten määräämiseen parlamentin jäsenten esittämistä lausumista vain, jos ne häiritsevät parlamentin sujuvaa toimintaa tai aiheuttavat vakavan vaaran yhteiskunnalle, kuten lietsovat väkivaltaa tai rotuvihaa.

51 Toisaalta parlamenteille annettu toimivalta määrätä kurinpitoseuraamuksia sujuvan toimintansa varmistamiseksi tai tiettyjen perusoikeuksien, periaatteiden tai perusvapauksien suojelemiseksi on sovitettava yhteen parlamentin jäsenten sananvapauden kunnioittamisen varmistamisen vaatimuksen kanssa.

52 Parlamenttien jäsenten sananvapauden erityinen merkitys ja sen rajoittamiselle asetetut tiukat vaatimukset huomioon ottaen seuraavaksi on siis tutkittava Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä määriteltyjen periaatteiden mukaisesti, noudattiko parlamentti työjärjestyksensä 166 artiklan 1 kohdassa mainittuja edellytyksiä, kun se määräsi nyt kyseessä olevan kurinpitoseuraamuksen.

53 Käsiteltävässä asiassa työjärjestyksen, sellaisena kuin se oli voimassa tosiseikkojen tapahtuma-aikaan ja sellaisena kuin parlamentin puhemiehistö on sitä soveltanut, VII osassa olevassa 4 luvussa, jonka otsikko on ”Jäsenten käyttäytymissääntöjen rikkomisesta aiheutuvat toimenpiteet”, määrätään välittömästi sovellettavista toimenpiteistä, joita puhemies voi määrätä järjestyksen palauttamiseksi istunnossa (työjärjestyksen 165 artikla), ja kurinpitoseuraamuksista, joita puhemies voi määrätä parlamentin jäsenelle (työjärjestyksen 166 artikla).

54 Työjärjestyksen 166 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä alakohdasta, jota käsiteltävässä asiassa sovellettiin, ilmenee, että puhemies tekee perustellun päätöksen asianmukaisen seuraamuksen määräämisestä ”vakavissa järjestyshäiriötapauksissa tai jos jäsen häiritsee parlamentin toimintaa 11 artiklassa määriteltyjen periaatteiden vastaisesti”.

55 On kuitenkin huomattava, että 166 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan sanamuoto on työjärjestyksen eri kieliversioissa erilainen. Toisin kuin tämän määräyksen ranskankielisessä versiossa ja erityisesti saksan-, italian-, espanjan-, hollannin- ja kreikankielisissä versioissa, englanninkielisessä versiossa ei viitata lainkaan parlamentin ”työskentelyn” tai ”toiminnan” häiritsemiseen, vaan käytetään ilmausta ”disruption of Parliament”. Parlamentin mukaan tällä ilmauksella ei tarkoiteta yksinomaan parlamentin työskentelyä istuntosalissa vaan istuntoa laajempaa tilannetta, johon sisältyvät myös vaikutukset parlamentin maineeseen tai arvokkuuteen toimielimenä.

56 Tästä on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tarve tulkita unionin oikeuden säännöstä yhtenäisellä tavalla edellyttää sitä, että unionin oikeuden tekstin erikielisten toisintojen poiketessa toisistaan kyseessä olevaa säännöstä on tulkittava sen säännöstön asiayhteyden ja tavoitteen mukaan, jonka osa säännös on (ks. vastaavasti tuomio 23.11.2016, Bayer CropScience ja Stichting De Bijenstichting, C-442/14, EU:C:2016:890, 84 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Tästä seuraa, että parlamentin istunnossa esittämä väite, jonka mukaan lainsäätäjän tahdon ja muiden kieliversioiden tulkinnassa olisi tukeuduttava työjärjestyksen 166 artiklan englanninkieliseen versioon, ei voi menestyä.

58 Työjärjestyksen 166 artiklan asiayhteyden ja tarkoituksen perusteella siinä viitataan parlamentin toiminnan sujuvuuteen tai parlamentin järjestykseen kohdistuvaan häiriöön, ja sitä sovelletaan seuraamusten määräämiseksi parlamentin jäsenille käyttäytymisestä, joka on omiaan häiritsemään vakavasti istunnon tai työskentelyn asianmukaista kulkua. Kuten edellä tämän tuomion 49–51 kohdassa lisäksi muistutettiin, tällainen tulkinta on sen tavoitteen mukainen, johon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen laillisiksi tunnustamien parlamenttien kurinpitosäännöillä yleensä pyritään (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 17.5.2016, Karácsony ym. v. Unkari, CE:ECHR:2016:0517JUD004246113, 138–140 kohta).

59 Lisäksi on huomautettava, että työjärjestyksen 166 artiklan sanamuodon mukaan seuraamuksia voidaan määrätä kahdessa eri tapauksessa, jotka ovat ”vakav[at] järjestyshäiriötapaukset – – 11 artiklassa määriteltyjen periaatteiden vastaisesti” tai ”jos jäsen häiritsee parlamentin toimintaa 11 artiklassa määriteltyjen periaatteiden vastaisesti – –”.

60 Tässä yhteydessä on huomautettava, ettei puhemiehistön päätöksestä sen paremmin kuin asianosaisten toimittamista kirjelmistäkään ilmene, että kantajan 1.3.2017 pidetyssä parlamentin täysistunnossa esittämät lausumat olisivat aiheuttaneet siellä työjärjestyksen 166 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisessä osassa tarkoitetun kaltaisia järjestyshäiriöitä. Unionin yleisen tuomioistuimen

esittämiin kysymyksiin annetuista vastauksista ilmenee, että kantajan puheisiin reagoi välittömästi ainoastaan se parlamentin jäsen, jolle kantaja oli sinistä korttia nostamalla osoittanut haluavansa esittää kysymyksen. Kyseinen parlamentin jäsen oli ilmaissut närkästyksensä seuraavasti: ”Arvoisa parlamentin jäsen, teidän ja oppienne mukaan minulla ei naisedustajana olisi oikeutta edes olla täällä, ja tiedän, että teidän on vaikea sietää sitä. Tiedän, ettette lainkaan pidä siitä, että naisilla on nykyään oikeus edustaa kansalaisia samoin edellytyksin ja oikeuksin kuin teillä. Ja minä olen nainen ja puolustan naisten oikeuksia teidän kaltaisianne miehiä vastaan.” Tätä reaktiota ei kuitenkaan voida luonnehtia vakavan järjestyshäiriön syntymiseksi 1.3.2017 pidetyssä täysistunnossa tai parlamentin toiminnan vakavaksi häiriintymiseksi. Tällaista arviointia ei ilmene myöskään puhemiehistön päätöksessä, jonka laillisuus unionin yleistä tuomioistuinta on käsiteltävässä asiassa pyydetty tutkimaan.

61 Lisäksi parlamentti vahvisti sekä unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamissaan vastauksissa että istunnossa, ettei 1.3.2017 pidetyssä täysistunnossa ja siellä käytyjen keskustelujen aikana ilmennyt kantajan puheenvuoron jälkeen minkäänlaista, varsinkaan vakavaa, järjestyshäiriötä tai toiminnan häiriintymistä. Parlamentti kuitenkin väittää kantajan tapauksen siitä huolimatta kuuluvan työjärjestyksen 166 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan toisen osan soveltamisalaan eli merkitsevän ”toiminnan häiritsemistä”, joka oli parlamentin mukaan suoraa seurausta työjärjestyksen 11 artiklassa, jossa vahvistetaan parlamentin jäsenten käyttäytymissäännöt, mainittujen periaatteiden loukkaamisesta. Tässä yhteydessä parlamentti väittää, että kurinpitoseuraamusten määräämisen oikeuttanut ”häiritseminen” ilmeni muuten istunnossa siten, että parlamentin maine ja arvokkuus toimielimenä kärsivät. Parlamentti myös täsmensi, ettei 166 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu toiminnan häiritseminen rajoitu pelkästään parlamentissa käytäviin keskusteluihin tai sen työskentelyyn, vaan tälle käsitteelle on annettava laajempi merkitys, joka käsittää parlamentin kokonaisuutena, sen arvokkuuden, maineen ja näin myös sen toiminnan.

62 Tämä väite ei voi menestyä.

63 Ensinnäkin on todettava, että parlamentin istunnossa esittämä väite, jonka mukaan kantajan tilanne kuuluisi työjärjestyksen 166 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan toisen osan soveltamisalaan ja merkitsisi parlamentin toiminnan häiritsemistä, ei ilmene puhemiehistön päätöksestä, jossa ei täsmennetä, mihin kyseisessä työjärjestyksen määräyksessä mainituista rikkomisen toteamisen perusteista käsiteltävässä asiassa erityisesti vedotaan. Tältä osin puhemiehistön päätöksen 32 kohdassa vain todetaan, että kantajan käyttäytyminen loukkasi työjärjestyksen 11 artiklan 3 kohdassa määriteltyjä periaatteita, koska se oli unionin perussopimuksissa määriteltyjen arvojen ja periaatteiden vastaista ja koska se ei kunnioittanut parlamentin arvokkuutta, ja päätellään tästä, että kyseessä on työjärjestyksen 166 artiklassa tarkoitettu ”parlamentin toiminnan häiritseminen”. Toisin kuin parlamentti istunnossa väitti, puhemiehistön päätöksen 26 ja 27 kohtaan sisältyvistä perusteluista, joiden perusteella 32 kohtaa on tulkittava, ei voida johtaa toisenlaista tulkintaa. Ensin mainituissa kohdissa nimittäin vain todetaan, että nämä provosoivat, harkitut, loukkaavat ja syrjivät lausumat, jotka kohdistuivat sekä naisiin että parlamenttiin toimielimenä, merkitsivät unionin perusarvon loukkaamista ja olivat omiaan vaikuttamaan kielteisesti unionin kansalaisten käsitykseen parlamentista ja sen jäsenistä. Vaikka näitä arviointeja voitiin enintäänkin tulkita siten, että ne merkitsevät työjärjestyksen 11 artiklan loukkaamisen toteamista, niissä ei kuitenkaan viitata mitenkään parlamentin toiminnan häiritsemiseen työjärjestyksen 166 artiklassa edellytetyllä tavalla.

64 Tästä on riittävää muistuttaa, että edellytykset, joiden täyttyessä parlamentin jäsenelle voidaan määrätä seuraamuksia, määritellään työjärjestyksen 166 artiklassa eikä sen 11 artiklassa. Työjärjestyksen 11 artiklaan sisältyvät nimittäin käyttäytymissäännöt, joissa muistutetaan periaatteista ja arvoista, joita parlamentin jäsenten on käytöksellään noudatettava, ja tämän käyttäytymisen on työjärjestyksen 11 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan oltava sellaista, että parlamentin toiminnan sujuvuuteen, turvallisuuteen ja järjestyksen ylläpitämiseen parlamentin tiloissa taikka parlamentin kaluston toimintaan ei kohdistu. Lisäksi työjärjestyksen 11 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa määrätään, että parlamentin keskusteluissa jäsenten on pidättäydyttävä loukkaavasta, rasistisesta tai muukalaisvihamielisestä kielenkäytöstä ja käyttäytymisestä. Näiden sääntöjen ja määräysten

noudattamatta jättämisen seurauksista työjärjestyksen 11 artiklan 3 kohdan neljännessä alakohdassa määrätään ainoastaan, että se ”voi” johtaa 165, 166 ja 167 artiklan mukaisiin toimenpiteisiin. Tästä seuraa, että puhemiehistön päätöksen 32 kohdassa esitetty päätelmä, jonka mukaan työjärjestyksen 11 artiklassa määriteltyjen periaatteiden ja arvojen loukkaaminen johtaisi jo sinänsä vakavan järjestyshäiriön tai parlamentin toiminnan vakavan häiritsemisen toteamiseen, ei perustu millään tavalla kyseiseen työjärjestyksen määräykseen.

65 Tätä päätelmää ei voi kumota se, että työjärjestyksen 11 artiklan 3 kohdan, sellaisena kuin sitä sovelletaan nyt käsiteltävässä asiassa, toiseen alakohtaan sisältyy viittaus ”loukkaavaan, rasistiseen tai muukalaisvihamieliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen”. Tästä on huomautettava, että vaikka työjärjestyksen 166 artiklan 1 kohdassa samoin kuin sen edellisessä versiossa viitataan työjärjestyksen 11 artiklassa määriteltyihin periaatteisiin, ensin mainitun määräyksen sananmukaisen tulkinnan perusteella olisi katsottava, ettei mainittujen periaatteiden loukkaaminen ole itsenäinen peruste rikkomisen toteamiselle, vaan ainoastaan lisäperuste, jota edellytetään seuraamusten määräämiseksi vakavasta järjestyshäiriöstä tai parlamentin toiminnan häiritsemisestä, minkä parlamentti on istunnossa vahvistanut. Tästä seuraa, että vaikka työjärjestyksen 11 artiklassa määriteltyjen periaatteiden loukkaaminen olisi näytetty toteen, siitä ei voida määrätä seuraamuksia sellaisenaan vaan ainoastaan sillä edellytyksellä, että siihen liittyy vakava järjestyshäiriö tai parlamentin toiminnan häiritseminen, minkä parlamentti niin ikään vahvisti istunnossa.

66 Toisin kuin parlamentti istunnossa väitti, työjärjestyksen 166 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua parlamentin toiminnan häiritsemistä, joka konkretisoitui istunnon jälkeen kantajan lausumista parlamentin ulkopuolella aiheutuneina vaikutuksina, ei voida tulkita siten, että se merkitsee parlamentin maineen tai arvokkuuden loukkaamista toimielimenä. Sillä puhemiehistön päätöksen 27 kohdassa mainitulla seikalla, että kantajan lausumat olivat 1.3.2017 pidetyn täysistunnon jälkeen herättäneet huomiota tiedotusvälineissä ja sosiaalisissa verkkoyhteisöissä ja että ne olivat ”omiaan” (likely) vahvistamaan yleisön kielteistä käsitystä parlamentista ja sen jäsenistä, ei ole tässä merkitystä, koska parlamentin ei voida mainitun seikan perusteella katsoa näyttäneen toteen, että kyseessä olisi työjärjestyksen 166 artiklassa tarkoitettu parlamentin toiminnan häiritseminen. Puhemiehistön päätös ei myöskään sisällä minkäänlaista arviointia siitä, millä perusteilla parlamentin puhemiehistö on voinut todeta, että parlamentin arvokkuutta on väitetysti loukattu. Koska objektiivisia perusteita tällaisen loukkaamisen arvioimiseksi ei ole määritelty, ja kun otetaan huomioon, että parlamentin arvokkuuden ja sen loukkaamisen käsitteet ovat vähintäänkin epämääräisiä ja että parlamentilla on näissä kysymyksissä laaja harkintavalta, tällaisen tulkinnan vaikutuksena olisi, että parlamentin jäsenten sananvapautta rajoitettaisiin lisäksi mielivaltaisesti.

67 Lisäksi on todettava, että työjärjestyksen 166 artiklan 2 kohdassa viitataan parlamentin jäsenten käyttäytymiseen ja määrätään, että sen arvioimista varten on otettava huomioon, onko se ollut tilapäistä, toistuvaa vai jatkuvaa, sekä sen vakavuusaste. Kielenkäyttöä, puheita tai keskusteluja ei sitä vastoin mainita laisinkaan, joten niistä ei sellaisinaan voida määrätä seuraamuksia.

68 Tästä seuraa, että vaikka parlamentin jäsenen tehtäviään hoitaessaan esittämät lausumat voitaisiin rinnastaa käyttäytymiseen, jonka tulee työjärjestyksen 11 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan perustua muun muassa tiettyihin arvoihin ja jonka ei tule häiritä parlamentin toiminnan sujuvuutta, ja vaikka kyseisillä lausumilla on tässä yhteydessä saatettu loukata kyseisessä määräyksessä määriteltyjä periaatteita ja arvoja, niistä ei voida sellaisinaan määrätä seuraamuksia, ellei niihin liity vakava järjestyshäiriö tai parlamentin toiminnan vakava häiritseminen.

69 Myöskään sen perusteella, että työjärjestyksen 166 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa erotetaan toisistaan yhtäältä näkyvyyttä tavoittelevat toimet, jotka voidaan hyväksyä tietyin edellytyksin, ja toisaalta ”toimet, joilla häiritään aktiivisesti parlamentin toimintaa” arvioitaessa parlamentin jäsenten käyttäytymistä heidän hoitaessaan tehtäviään, ei voida katsoa, että parlamentin istunnossa esitetyt

lausumat kuuluisivat viimeksi mainittujen toimien ryhmään ja että niistä voitaisiin tämän perusteella määrätä seuraamuksia, ellei todeta, että kyse on vakavasta järjestyshäiriöstä tai parlamentin toiminnan vakavasta häiritsemisestä.

70 Ottaen huomioon kaikki edellä esitetty sekä parlamentin jäsenten sananvapauden erityinen merkitys ja sen rajoittamiselle asetetut tiukat vaatimukset, jotka palautettiin mieliin edellä tämän tuomion 37–51 kohdassa, työjärjestyksen 11 ja 166 artiklaa on tulkittava siten, ettei parlamentin jäsenelle voida niiden perusteella määrätä seuraamuksia lausumista, jotka hän on esittänyt hoitaessaan parlamentaarisia tehtäviään, ellei kyseessä ole vakava järjestyshäiriö tai parlamentin toiminnan vakava häiritseminen.

71 Vaikka siis kantajan 1.3.2017 pidetyssä täysistunnossa pitämässä puheenvuorossa käyttämä kieli oli erityisen järkyttävää, parlamentti ei käsiteltävän asian olosuhteissa voinut määrätä hänelle kurinpitoseuraamusta työjärjestyksensä 166 artiklan 1 kohdan perusteella.

72 Vaikka katsottaisiin, ettei parlamentin toiminnan häiritseminen tarkkaan ottaen rajoittunut vain istuntosaliin, koska työjärjestyksen 166 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan [joidenkin kieliversioiden] viittaus ”istuntoon” koskee ainoastaan sen ensimmäistä osaa eli järjestyshäiriötapauksia, parlamentin tälle käsitteelle antaman kaltainen laaja merkitys ei edellä tämän tuomion 66 kohdassa mainituista syistä voi menestyä.

73 Edellä esitetyn perusteella ensimmäinen kanneperuste, siltä osin kuin sillä pyritään osoittamaan, että työjärjestyksen 166 artiklaa on rikottu, ja ensimmäinen kumoamisvaatimus on hyväksyttävä ja puhemiehistön päätös on kumottava, eikä kumoamisvaatimusten tueksi esitettyä toista kanneperustetta ole tarpeen tutkia.

Vahingonkorvausvaatimukset

74 Vahingonkorvausvaatimustensa tueksi kantaja väittää, ettei puhemiehistön päätöksen kumoaminen riitä korvaamaan kaikkia hänelle aiheutuneita vahinkoja. Näin ollen kantaja vaatii yhtäältä 9 180 euroa korvauksena taloudellisesta vahingosta, joka hänelle aiheutui päivärahan menettämisestä. Toisaalta kantaja vaatii, että parlamentti määrätään maksamaan hänelle 10 000 euroa korvauksena henkisestä kärsimyksestä, joka hänelle aiheutui kiellosta osallistua parlamentin toimintaan, kiellosta edustaa parlamenttia ja hänen maineensa ja kunniansa loukkaamisesta.

75 Parlamentti väittää, että taloudellista vahinkoa koskeva korvausvaatimus on jätettävä tutkimatta. Lisäksi se katsoo puhemiehistön päätöksen kumoamisen olevan riittävä korvaus kantajalle aiheutuneesta henkisestä kärsimyksestä. Toissijaisesti parlamentti katsoo, että asiamukainen korvaus on enintään 1 000 euroa.

76 Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevasta korvausvaatimuksesta, joka koskee päivärahan menettämisestä aiheutunutta taloudellista vahinkoa, on ensinnäkin riittävää todeta, ettei kantaja selitä, miten se, että hän on jo kärsinyt kyseisen seuraamuksen, vie häneltä mahdollisuuden saada korvausta kaikista hänelle aiheutuneista vahingoista siinäkin tapauksessa, että puhemiehistön päätös kumotaan, etenkin, kun hän vaatii korvaukseksi ainoastaan summan, joka vastaa sitä päivärahamäärää, joka hänelle olisi maksettu, jollei seuraamusta olisi määrätty eli 9 180 euroa. Puhemiehistön päätöksen kumoamisen huomioon ottaen parlamentti on kuitenkin SEUT 266 artiklan mukaan velvollinen toteuttamaan tämän tuomion täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet, mikä tarkoittaa, että kantajalle on maksettava pidätettyjä päivärahoja vastaava korvaus.

77 Tästä seuraa, että taloudellista vahinkoa koskeva korvausvaatimus on hylättävä.

78 Kantajalle väitetysti aiheutunutta henkistä kärsimystä koskevasta korvausvaatimuksesta on toiseksi todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan riidanalaisen toimen kumoaminen voi sellaisenaan olla asianmukainen ja pääsääntöisesti riittävä korvaus henkisestä kärsimyksestä, joka kantajalle on voinut aiheutua (tuomio 9.7.1987, Hochbaum ja Rawes v. komissio, 44/85, 77/85, 294/85 ja 295/85, EU:C:1987:348, 22 kohta ja tuomio 9.11.2004, Montalto v. neuvosto, T-116/03, EU:T:2004:325, 127 kohta), ellei kantaja ole näyttänyt toteen, että hänelle on aiheutunut henkistä kärsimystä, joka on erotettavissa kumoamisen perusteena olevasta lainvastaisuudesta ja jota ei voida kokonaisuudessaan korjata tällä kumoamisella (ks. tuomio 25.6.2015, EE v. komissio, F-55/14, EU:F:2015:66, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

79 Käsiteltävän asian asiakirja-aineiston perusteella ei kuitenkaan voida todeta, että puhemiehistön päätös tehtiin olosuhteissa, joissa kantajalle olisi aiheutunut henkistä kärsimystä erillään kumotusta toimesta. Henkistä kärsimystä koskeva korvausvaatimus on näin ollen hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

80 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, kukin asianosainen vastaa omista kuluistaan. Koska käsiteltävässä asiassa ainoastaan kumoamisvaatimus on hyväksytty, on määrättävä, että asianosaiset vastaavat kumpikin omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kuudes jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Euroopan parlamentin puhemiehistön 3.4.2017 tekemä päätös kumotaan.

2) Vahingonkorvausvaatimus hylätään.

3) Janusz Korwin-Mikke ja Euroopan parlamentti vastaavat kumpikin omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Berardis Papasavvas Spielmann

Csehi Spineanu-Matei

Julistettiin Luxemburgissa 31 päivänä toukokuuta 2018.

Allekirjoitukset